

Brussel, 2 juli 2019
(OR. en)

10160/19

ECOFIN 615
UEM 218
SOC 467
EMPL 356
COMPET 496
ENV 587
EDUC 302
RECH 335
ENER 339
JAI 697
FSTR 118
REGIO 154

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
Nr. Comdoc.:	9931/19 - COM(2019) 507 final
Betreft:	Aanbeveling voor een AANBEVELING VAN DE RAAD over het nationale hervormingsprogramma 2019 van Ierland en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2019 van Ierland

Voor de delegaties gaat hierbij de bovengenoemde ontwerpaanbeveling van de Raad, die is gebaseerd op Commissievoorstel COM(2019) 507 final, en door verschillende comités van de Raad is herzien en goedgekeurd.

AANBEVELING VAN DE RAAD

van ...

**over het nationale hervormingsprogramma 2019 van Ierland en met een advies van de Raad
over het stabiliteitsprogramma 2019 van Ierland**

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 121, lid 2, en artikel 148, lid 4,

Gezien Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad van 7 juli 1997 over versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid¹, en met name artikel 5, lid 2,

Gezien Verordening (EU) nr. 1176/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 betreffende de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden², en met name artikel 6, lid 1,

Gezien de aanbeveling van de Europese Commissie,

Gezien de resoluties van het Europees Parlement,

Gezien de conclusies van de Europese Raad,

Gezien het advies van het Comité voor de werkgelegenheid,

Gezien het advies van het Economisch en Financieel Comité,

Gezien het advies van het Comité voor sociale bescherming,

Gezien het advies van het Comité voor de economische politiek,

¹ PB L 209 van 2.8.1997, blz. 1.

² PB L 306 van 23.11.2011, blz. 25.

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Op 21 november 2018 heeft de Commissie haar goedkeuring gehecht aan de jaarlijkse groeianalyse en daarmee de aanzet gegeven tot het Europees Semester 2019 voor coördinatie van het economisch beleid. Er werd terdege rekening gehouden met de Europese pijler van sociale rechten, die op 17 november 2017 door het Europees Parlement, de Raad en de Commissie werd geproclameerd. De prioriteiten van de jaarlijkse groeianalyse zijn op 21 maart 2019 door de Europese Raad bekrachtigd. Op 21 november 2018 heeft de Commissie op grond van Verordening (EU) nr. 1176/2011 ook het waarschuwingsmechanismeverslag aangenomen, waarin zij Ierland heeft genoemd als een van de lidstaten die aan een diepgaande evaluatie zouden worden onderworpen. Tevens heeft de Commissie op die datum een aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad over het economisch beleid van de eurozone aangenomen, die op 21 maart 2019 door de Europese Raad is bekrachtigd. Op 9 april 2019 heeft de Raad de aanbeveling over het economisch beleid van de eurozone³ ("aanbeveling voor 2019 voor de eurozone") aangenomen, die vijf aanbevelingen voor de eurozone ("de aanbevelingen voor de eurozone") bevat.
- (2) Als lidstaat die de euro als munt heeft en in het licht van de grote onderlinge verwevenheid tussen de economieën van de economische en monetaire unie zou Ierland ervoor moeten zorgen dat volledig en tijdig uitvoering wordt gegeven aan de aanbeveling voor 2019 voor de eurozone, zoals in de onderstaande aanbevelingen 1 en 3 is weergegeven. Met name een op de genoemde gebieden gericht economisch investeringsbeleid en nieuwe belastingmaatregelen zullen bijdragen tot het uitvoeren van de tweede aanbeveling voor de eurozone inzake het ondersteunen van investeringen, het verbeteren van de overheidsfinanciën en het bestrijden van agressieve fiscale planning.

³ PB C 136 van 12.4.2019, blz. 1.

- (3) Op 27 februari 2019 is het landverslag 2019 voor Ierland gepubliceerd. Daarin werd beoordeeld welke vooruitgang Ierland bij de uitvoering van de op 13 juli 2018 door de Raad vastgestelde landspecifieke aanbevelingen⁴ heeft gemaakt, welk gevolg is gegeven aan de landspecifieke aanbevelingen die in de jaren voordien werden goedgekeurd, en welke vooruitgang Ierland in de richting van zijn nationale Europa 2020-doelstellingen heeft geboekt. Het landverslag bevatte ook een op grond van artikel 5 van Verordening (EU) nr. 1176/2011 uitgevoerde diepgaande evaluatie, waarvan de uitkomsten ook op 27 februari 2019 zijn bekendgemaakt. Op basis van haar analyse concludeert de Commissie dat Ierland met macro-economische onevenwichtigheden wordt geconfronteerd. Met name de hoge publieke en particuliere schuldenlast en de externe nettoverplichtingen maken Ierland kwetsbaar voor negatieve schokken, maar de stroomvariabelen zijn verder verbeterd. De particuliere schuldenlast is nog steeds hoog maar blijft mede dankzij de economische groei dalen. De activiteiten van multinationals blijven een invloed hebben op de schulden van het bedrijfsleven. De schulden van de huishoudens blijken in grote mate in overeenstemming met de fundamentals te zijn, maar zijn hoog in vergelijking met het beschikbare inkomen. Volgens de prognoses zal de overheidsschuld verder krimpen en benadert het overheidstekort een positie van evenwicht. De huizenprijzen stijgen al een aantal jaren in snel tempo, maar dit tempo is sinds kort aan het vertragen. De huizenprijzen worden in grote mate opgestuwd door beperkingen aan de aanbodzijde en er zijn geen duidelijke tekenen van overwaarding. Het volume niet-renderende leningen blijft hoog maar is verder gedaald, hoewel de betalingsachterstanden bij langlopende leningen inmiddels minder snel afnemen dan tevoren.
- (4) Ierland heeft op 17 april 2019 zijn nationaal hervormingsprogramma 2019 en op 29 april 2019 zijn stabiliteitsprogramma 2019 ingediend. Om met de onderlinge verbanden tussen beide programma's rekening te houden, zijn deze tegelijkertijd geëvalueerd.

⁴ PB C 320 van 10.9.2018, blz. 27.

- (5) De betrokken landspecifieke aanbevelingen zijn meegenomen in de programmering voor de Europese structuur- en investeringsfondsen (ESI-fondsen) voor de periode 2014-2020. Op grond van artikel 23 van Verordening (EU) nr. 1303/2013 van het Europees Parlement en de Raad⁵ kan de Commissie een lidstaat verzoeken zijn partnerschapsovereenkomst en de desbetreffende programma's opnieuw te bezien en wijzigingen daarop voorstellen indien dit nodig is om de uitvoering van de betrokken aanbevelingen van de Raad te ondersteunen. Hoe de Commissie gebruik zal maken van die bepaling, wordt nader uiteengezet in de richtsnoeren met betrekking tot de toepassing van de maatregelen die de effectiviteit van de Europese structuur- en investeringsfondsen koppelen aan gezonde economische governance.
- (6) Ierland valt momenteel onder het preventieve deel van het stabiliteits- en groeipact en is onderworpen aan de schuldregel. In haar stabiliteitsprogramma 2019 voorziet de regering dat het nominale saldo in 2019 zal verbeteren tot 0,2 % van het bruto binnenlands product (bbp) en daarna geleidelijk zal blijven verbeteren, tot 1,3 % van het bbp in 2023. Op basis van het herberekende structurele saldo⁶ zal de begrotingsdoelstelling op middellange termijn – vastgesteld op een structureel tekort van 0,5 % van het bbp – volgens de planning in 2020 worden bereikt. Volgens het stabiliteitsprogramma zal de overheidsschuldquote in 2019 naar verwachting dalen tot 61,1 % en blijven afnemen tot 51,6 % in 2023. Het macro-economische scenario dat aan die begrotingsprognoses ten grondslag ligt, is plausibel. Tegelijkertijd zijn de maatregelen die nodig zijn om vanaf 2020 de geplande tekortdoelstellingen te ondersteunen, niet voldoende gespecificeerd.

⁵ Verordening (EU) nr. 1303/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds, het Cohesiefonds, het Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij en algemene bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds, het Cohesiefonds en het Europees Fonds voor maritieme zaken en visserij, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1083/2006 van de Raad (PB L 347 van 20.12.2013, blz. 320).

⁶ Conjunctuurgezuiverd begrotingssaldo, ongerekend eenmalige en tijdelijke maatregelen, herberekend door de Commissie volgens de gezamenlijk overeengekomen methode.

- (7) Op 13 juli 2018 deed de Raad de aanbeveling aan Ierland om zijn begrotingsdoelstelling op middellange termijn in 2019 te halen. Dit spoort met een nominale groeivoet van de netto primaire overheidsuitgaven⁷ van maximaal 7,0 % in 2019, hetgeen overeenstemt met een toegestane verslechtering van het structurele saldo met 0,3 % van het bbp. Op basis van de voorjaarsprognoses 2019 van de Commissie wordt verwacht dat Ierland in 2019 zal voldoen aan de aanbevolen begrotingsaanpassing.
- (8) In 2020 zou Ierland zijn begrotingsdoelstelling op middellange termijn moeten halen. Uitgaande van de voorjaarsprognoses 2019 van de Commissie spoort dit met een nominale groeivoet van de netto primaire overheidsuitgaven van maximaal 3,7 %⁸, hetgeen overeenstemt met een jaarlijkse structurele aanpassing van 0,7 % van het bbp. De verwachting is dat Ierland zal voldoen aan de begrotingsdoelstelling op middellange termijn. De overheidsschuld blijft volgens de prognoses een sterke daling vertonen, waarbij ruimschoots aan de schuldregel wordt voldaan. Over het geheel genomen is de Raad van oordeel dat Ierland in 2019 en 2020 naar verwachting zal voldoen aan de bepalingen van het stabiliteits- en groeipact. Gezien de verschillen tussen de metingen van het bbp en de binnenlandse output in Ierland en de daarmee verband houdende gevolgen voor de schuldquote, de huidige conjuncturele omstandigheden in Ierland en de verhoogde externe risico's, is het belangrijk dat meevallers worden gebruikt om de overheidsschuldquote verder terug te dringen.

⁷ De netto primaire overheidsuitgaven bestaan uit de totale overheidsuitgaven exclusief rente-uitgaven, uitgaven in het kader van programma's van de Unie die volledig met inkomsten uit Uniefondsen worden gefinancierd en niet-discretionaire veranderingen in de uitgaven voor werkloosheidsuitkeringen. Nationaal gefinancierde bruto-investeringen in vaste activa worden gespreid over een periode van vier jaar. Er wordt rekening gehouden met discretionaire inkomstenmaatregelen of bij wet verplicht gestelde inkomstenstijgingen. Eenmalige maatregelen aan zowel de inkomsten- als de uitgavenzijde worden uitgevlakt. De uitgavenbenchmark voor Ierland is aangepast om te corrigeren voor een verstoring van het tienjaarsreferentiepercentage voor de potentiële groei als gevolg van de uitzonderlijk sterke stijging van de reële bbp-groei in 2015. In navolging van de benadering die door de Ierse autoriteiten is gevolgd bij hun berekening van de begroting 2017, heeft de Commissie het gemiddelde van de potentiële groeipercentages in 2014 en 2016 genomen.

⁸ Net als voor 2019 is de uitgavenbenchmark aangepast om te corrigeren voor een verstoring van het tienjaarsreferentiepercentage voor de potentiële groei als gevolg van de uitzonderlijk sterke stijging van de reële bbp-groei in 2015.

- (9) De overheidsfinanciën zijn verder verbeterd dankzij een robuuste productiegroei, maar op het vlak van de inkomsten blijft er een risico bestaan op volatiliteit en is er ruimte om de inkomsten beter bestand te maken tegen economische schommelingen en negatieve schokken. Een beperking van belastinguitgaven in reikwijdte en aantal en een bredere belastinggrondslag zouden bijdragen tot een grotere inkomstenstabiliteit bij economische volatiliteit. Hoewel Ierland het lagere btw-tarief voor toeristische activiteiten heeft verhoogd, is een aantal recente belastingmaatregelen gericht op verlagingen en vrijstellingen. Voorts zou Ierland nog meer kunnen doen om ervoor te zorgen dat zijn belastingstelsel milieudoelstellingen bevordert. Zo zou het zijn subsidies voor fossiele brandstoffen kunnen verlagen en een sterker prijssignaal aan investeerders kunnen geven door zich vast te leggen op een schema voor het verhogen van de koolstofbelasting over de komende tien jaar.
- (10) De bestrijding van agressieve fiscale planning is van essentieel belang bij het efficiënter en eerlijker maken van de belastingstelsels, zoals wordt erkend in de aanbeveling voor 2019 voor de eurozone. De overloopeffecten van de agressieve fiscale planningsstrategieën van belastingplichtigen tussen de lidstaten vereisen gecoördineerde nationale beleidsmaatregelen ter aanvulling van de Uniewetgeving. Ierland heeft maatregelen tegen agressieve fiscale planning genomen, maar de hoge royalty- en dividendbetalingen, als percentage van het bbp, wijzen erop dat bedrijven de Ierse belastingregels gebruiken voor een agressieve fiscale planning. De beperkte heffing van bronbelasting op uitgaande (d.w.z. van inwoners van de Unie aan inwoners van derde landen) royalty- en dividendbetalingen door in Ierland gevestigde ondernemingen kan ertoe leiden dat over die betalingen in het geheel geen belasting wordt geheven indien daarover in de ontvangende jurisdictie evenmin belasting verschuldigd is.

- (11) De budgettaire houdbaarheid op lange termijn blijft onder druk staan door de kosten van de vergrijzing. De uitgaven voor gezondheidszorg zullen naar verwachting stijgen van 4,1 % van het bbp in 2016 tot 5,1 % in 2070, met een piek van 5,2 % in 2063. Hoewel de gezondheidszorg in Ierland op sommige punten goed werkt of verbeterd is, is het systeem inefficiënt, voldoet het ternauwernood aan de vraag en levert het geen gecoördineerde, geïntegreerde zorg. Om de toenemende druk van de vraag te verlichten, heeft de Ierse regering een uitvoeringsstrategie voor de zorg (Sláintecare Implementation Strategy) goedgekeurd en een dienst voor de uitvoering van het zorgprogramma opgezet (Sláintecare Programme Implementation Office). Het is de bedoeling de gezondheidszorg en de sociale zorg in Ierland de komende tien jaar grondig te hervormen en te moderniseren. De geplande hervorming geeft blijk van een geloofwaardige visie waar het erom gaat het gezondheidszorgstelsel universeel toegankelijk en duurzaam te maken, tegemoet te komen aan de behoeften van een vergrijzende bevolking en de zorg te verschuiven naar de gemeenschap, met een sterkere nadruk op preventie. Dit zal waarschijnlijk een positief effect hebben doordat minder vaak een beroep wordt gedaan op acute zorg en de gezondheidszorg daardoor kosteneffectiever wordt. Problematisch voor de uitvoering is echter dat het gezondheidszorgstelsel er niet goed in slaagt om het probleem van een markt met dubbele zorgverzekeringen aan te pakken en zijn eigen begroting, prestaties en personeel op korte termijn doeltreffend te beheren. Voorts zullen de kortetermijnkosten onder controle moeten worden gehouden, wil men de visie op de Sláintecare op lange termijn verwezenlijken.
- (12) Ondanks de inspanningen van de overheid om de uitgaven voor de overheidspensioenen onder controle te houden, zal het totale tekort van het pensioenstelsel op lange termijn waarschijnlijk aanzienlijk toenemen als gevolg van de stijging van de pensioenuitgaven (van 5 % van het bbp in 2016 tot 6,6 % in 2070, met een piek van 7,5 % in 2053). Om de budgettaire houdbaarheid van het Ierse pensioenstelsel te verbeteren, is het van cruciaal belang dat de voorgestelde routekaart voor de pensioenhervorming volledig en tijdig ten uitvoer wordt gelegd.

- (13) Meer investeringen in vaardigheden, onderwijs en opleiding en in sociale inclusie zijn essentieel voor de verbetering van de productiviteit en inclusieve groei op lange termijn. Gezien de krapper wordende arbeidsmarkt, de schaarste aan vaardigheden en de slechte afstemming van de vaardigheden op de arbeidsmarkt in bepaalde sectoren, moeten inspanningen worden geleverd om inactieve groepen van potentiële werknemers te bereiken en te investeren in onderbenut menselijk kapitaal. Er is ruimte voor het stimuleren van bijscholing en een betere afstemming van de onderwijsprogramma's en de beroepsopleiding op de behoeften van de arbeidsmarkt. Gezien het lage percentage arbeidskrachten met digitale basisvaardigheden zijn verdere investeringen vereist in opleiding op de werkplek en in bijscholing van volwassen arbeidskrachten. Investeringen in de toegang tot hoogwaardige en betaalbare kinderopvang en het uitrollen van het nationale kinderopvangsysteem zullen de relatief lage arbeidsparticipatie van vrouwen helpen verhogen. Ierland behoort tot de groep landen in Europa met de laagste arbeidsparticipatie van mensen met een handicap. Het aantal mensen dat deel uitmaakt van een huishouden met een lage arbeidsintensiteit, is een van de hoogste in de Unie. Er is dan ook behoefte aan meer geïntegreerde en gerichte activeringsstrategieën ter ondersteuning van deze specifieke groep.
- (14) Het investeringsniveau in de jaren na het begin van de economische crisis heeft negatieve gevolgen gehad voor de beschikbaarheid van betaalbare woningen en sociale huisvesting en van de nodige infrastructuur op het gebied van schoon vervoer, schone energie, waterdiensten en ultrasnelle breedband, wat op zijn beurt een belemmering vormt voor bedrijfsinvesteringen. Bovendien zijn de broeikasgasemissies van het wegvervoer in vijf jaar sterk gestegen. Een betere infrastructuur zou, in combinatie met ruimtelijke ordening, van cruciaal belang kunnen zijn om het woningaanbod te verbeteren, particuliere investeringen te bevorderen, de productiviteitsstijging te ondersteunen en een evenwichtige regionale economische ontwikkeling te waarborgen. Toekomstbestendige connectiviteit en toereikende digitale vaardigheden blijven van cruciaal belang voor een doeltreffend gebruik van digitale technologie door binnenlandse bedrijven en voor de bloei van de binnenlandse informatie- en communicatietechnologiesector. De uitdagingen op het gebied van de toegang tot ultrasnelle breedband blijven groot, met name in plattelandsgebieden. Meer infrastructuurinvesteringen in schone energie, schoon openbaar vervoer en waterdiensten, alsmede grotere inspanningen op het gebied van decarbonisatie, energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en de circulaire economie zouden Ierland helpen bij de overgang naar een koolstofarme en uit milieuoogpunt veerkrachtige economie.

- (15) Hoewel de lancering van het nationale ontwikkelingsplan uiteindelijk zou kunnen leiden tot extra basisinfrastructuur, zou de beperkte capaciteit van de bouwsector een belemmering kunnen vormen voor de tijdige uitvoering van dit plan. Bovendien zou de diversifiëring van maritieme vervoer- en energieverbindingen met het Europese vasteland de economie beter bestand kunnen maken tegen schokken van buitenaf. Ierland is er tot dusver niet in geslaagd zijn economische groei los te koppelen van de uitstoot van broeikasgassen en luchtverontreinigende stoffen. De uitstoot van broeikasgassen is gestaag toegenomen, met name op het gebied van vervoer, landbouw en energie en in de bebouwde omgeving. Een gebrek aan vooruitgang op dit gebied zal het voor Ierland moeilijker maken om aan zijn verplichtingen in de Unie te voldoen, en zal tegelijkertijd de kosten van toekomstige maatregelen doen toenemen.
- (16) De combinatie van een aanhoudend aanbodtekort en een groeiende vraag zorgt ervoor dat de vastgoedprijzen blijven stijgen. Hoewel er in 2017 geen sprake leek te zijn van een overwaardering, is betaalbaarheid een punt van zorg aan het worden. Het woningtekort wordt ook voelbaar in de sociale huisvesting doordat er de afgelopen tien jaar te weinig geïnvesteerd en gebouwd is. Terwijl de vraag naar sociale huisvesting wordt geschat op ongeveer 72 000 eenheden, zouden er slechts 10 000 gepland zijn voor oplevering in 2019. 17 000 huishoudens zullen steun nodig hebben uit de Ierse huisvestings- of huurregeling ("Housing Assistance Payment" en "Rental Accommodation Scheme"), met als mogelijk risico een nog scherpere stijging van de huurprijzen op de particuliere huurmarkt, waar het aanbod al krap is. Een groot deel van de sociale woningen is onderbezet, met name in Dublin en omstreken, deels als gevolg van achterhaalde praktijken op het gebied van erfenis. De ontoereikende mix van types sociale woningen en het zeer beperkte aanbod betaalbare "cost-rental" woningen (waarbij de huur de bouwkosten dekt gedurende de looptijd van een bouwlening op lange termijn) zijn factoren die de situatie nog verergeren. Dit verklaart in grote mate de gestage toename van het aantal mensen en gezinnen dat in noodwoningen is ondergebracht, met een piek in het aantal daklozen in februari 2019.

- (17) Het bevorderen van de op innovatie gebaseerde productiviteit van binnenlandse bedrijven is van cruciaal belang om een meer robuuste en veerkrachtige groei van de productiviteit in het land te ondersteunen. De uitgaven van het bedrijfsleven voor onderzoek en ontwikkeling blijven stijgen, maar liggen nog steeds onder het Uniegemiddelde en komen voor het overgrote deel voor rekening van ondernemingen die in buitenlandse handen zijn. Het innovatiebeleid kan gericht worden ingezet om de Ierse kleine en middelgrote ondernemingen beter te ondersteunen. Indirecte steun (d.w.z. belastingkredieten) blijft het belangrijkste instrument waarmee de Ierse overheid steun voor O&O verleent (goed voor 80 % van de totale overheidssteun). Sterkere banden tussen multinationals en binnenlandse ondernemingen kunnen bijdragen tot een betere verspreiding van innovatie in de hele economie. Voorts zou nauwere samenwerking tussen bedrijven en openbare onderzoekscentra het innovatiepotentieel vergroten.
- (18) Hoewel de geringe O&O-inspanningen van de overheid (1,05 % van het bbp tegenover een Uniegemiddelde van 2 %) nog steeds aanleiding geven tot bezorgdheid, biedt het recent goedgekeurde programma "Future Jobs Ireland 2019" een veelbelovend kader om innovatie en technologische verandering te stimuleren en de productiviteit van kleine en middelgrote ondernemingen te verbeteren. Om het programma volledig uit te voeren, zal de overheid haar uitgaven voor onderzoek en innovatie echter fors moeten opvoeren en het programma moeten omzetten in concrete beleidsmaatregelen. Deze ambitieuze lijst van maatregelen moet op een aantal belangrijke punten nog nader worden uitgewerkt. Bovendien moeten concrete data voor de uitvoering van de maatregelen worden bepaald. Voor acties die in 2019 moeten worden ondernomen, zijn bijvoorbeeld geen maatregelen vastgesteld om de beschikbaarheid van langetermijninvesteringen in aandelenkapitaal te verhogen en zodoende binnenlandse ondernemingen te ondersteunen bij het uitbreiden van hun activiteiten; om kleine en middelgrote ondernemingen ertoe aan te zetten in nieuwe technologieën te investeren, is een beleidsmix uitgewerkt met een combinatie van fiscale en niet-fiscale prikkels die investeringen van die ondernemingen in innovatie moeten stimuleren, maar de relatieve omvang van deze maatregelen is nog niet bekend. "Future Jobs Ireland 2019" omvat geen specifieke maatregelen en te leveren prestaties om de kloof tussen Ierland en andere lidstaten te overbruggen op het gebied van de uitrol van toekomstbestendige breedbandnetwerken in overeenstemming met de voor 2025 vastgestelde doelstellingen van de Uniestrategie voor de gigabitmaatschappij. Verwacht wordt dat het nationale breedbandplan deze kloof zal helpen dichten.

- (19) De regionale verschillen in Ierland zijn aanzienlijk en zijn de afgelopen tien jaar nog groter geworden. In vergelijking met andere lidstaten zijn er in Ierland grote verschillen tussen de regio's, wat bbp per hoofd van de bevolking betreft. Tussen 2000 en 2016 is het bbp per hoofd van de bevolking in de zuidelijke en oostelijke regio met 74 % toegenomen, 63 procentpunten meer dan in de regio Border, Midland en West. Na 2012 is er een versnelling van de stijging te zien. In 2016 was het bbp per hoofd van de bevolking in de zuidelijke en oostelijke regio 2,6 keer hoger dan in de regio Border, Midland en West. De regio Dublin, waar 40 % van de Ierse bevolking woont, heeft tussen 2000 en 2016 met 62 procentpunten bijgedragen aan de groei van het bbp.
- (20) Bepaalde regels die het ondernemerschap belemmeren (met name op het gebied van commerciële eigendom en juridische diensten) hebben een negatief effect op de komst en het vertrek van ondernemingen en daardoor op de productiviteit van de binnenlandse Ierse bedrijven. De belemmeringen voor toegang tot detailhandelsmarkten vormen een probleem. Ierland behoort tot de vijf landen met het grootste aantal procedurele vereisten voor de vestiging van detailhandelszaken. Detailhandelaars worden geconfronteerd met procedurele belemmeringen die de opening van nieuwe handelszaken vertragen en duurder maken en de marktstructuur en -dynamiek nadelig kunnen beïnvloeden.
- (21) De uitvoering van de nieuwe "Legal Services Regulation Act" laat vooralsnog op zich wachten omdat de invoering van de regelgeving, niettegenstaande het lopende voorbereidende overleg, aanzienlijke vertraging blijft oplopen. Het blijft onzeker of voorzien wordt in directe professionele toegang tot "barristers" bij geschillen en in de mogelijkheid om als rechtspersoon partner te worden in alle soorten rechtspraktijken. Te complexe werkings- en beheersvoorschriften voor multidisciplinaire praktijken moeten echter worden vermeden. Een ambitieuze uitvoering van bijstelbare hervormingen is een topprioriteit. Het onderdeel "Ambition 2.3" van het programma "Future Jobs Ireland 2019" is bedoeld om problemen inzake de kosten van juridische diensten aan te pakken, maar de enige prestatie die in 2019 moet worden geleverd is indicatief en het tijdschema is dubbelzinnig. Vertragingen bij de uitvoering van deze hervorming dragen bij tot de hoge kosten van juridische diensten in Ierland, ten nadele van zowel het bedrijfsleven, met name kleine en middelgrote ondernemingen, als individuele personen. Omdat juridische diensten belangrijk zijn als input voor andere zakelijke diensten, dragen beperkingen op dat vlak bij aan de hoge kosten van andere diensten (bv. verzekeringen).

- (22) De percentages niet-renderende leningen zijn blijven dalen, met 4,4 procentpunten tot 5,5 % in het jaar tot het vierde kwartaal van 2018. Banken zijn goed op weg om hun reductiedoelstellingen te halen, ondersteund door verkoop van portefeuilles, herstructureringen en stijgende vastgoedprijzen. De betalingsachterstanden (van meer dan twee jaar) bij langlopende hypotheekleningen zijn nog steeds relatief hoog en zijn een van de redenen waarom het percentage niet-renderende leningen boven het gemiddelde van het eurozone blijft. Er is een aantal initiatieven en ontwerp-wetten, zoals de "no consent, no sale"-wet (geen verkoop zonder toestemming), voorgesteld om het sociale en economische effect van de afwikkeling van niet-renderende leningen aan te pakken, onder meer voor kwetsbare huishoudens. Het kredietregister is in 2018 volledig operationeel geworden voor consumentleningen en zal van cruciaal belang zijn om te beoordelen of kredietnemers in staat zijn hun schulden af te lossen. De insolventieprocedures en het gebruik van gerechtelijke en buitengerechtelijke mogelijkheden voor de afwikkeling van betalingsachterstanden blijven beperkt. Het blijft een uitdaging om de betalingsachterstanden bij langlopende hypotheekleningen verder te reduceren en tegelijkertijd voort te bouwen op initiatieven voor kwetsbare huishoudens zonder de afwikkeling van niet-renderende leningen onnodig te belemmeren. Hiertoe is voortdurende monitoring vereist.
- (23) De programmering van de Uniemiddelen voor de periode 2021-2027 zou kunnen bijdragen tot het aanpakken van een aantal van de in de aanbevelingen geconstateerde leemten, met name op de gebieden die worden behandeld in bijlage D bij het landverslag 2019. Dit zou Ierland in staat stellen om deze middelen optimaal in te zetten in de daar genoemde sectoren, rekening houdend met regionale verschillen.
- (24) In de context van het Europees Semester 2019 heeft de Commissie een brede analyse van het economisch beleid van Ierland verricht. De analyse is gepubliceerd in het landverslag 2019. Voorts heeft de Commissie zowel het stabiliteitsprogramma 2019 als het nationale hervormingsprogramma 2019 doorgelicht en onderzocht welk gevolg is gegeven aan de aanbevelingen die in eerdere jaren tot Ierland zijn gericht. Daarbij is de Commissie niet alleen nagegaan of deze programma's relevant zijn voor een houdbaar begrotings- en sociaal-economisch beleid in Ierland, maar ook of ze in overeenstemming zijn met de Unieregels en -richtsnoeren, gezien de noodzaak de algehele economische governance van de Unie te versterken door middel van een inbreng van de Unie in toekomstige nationale besluiten.
- (25) In het licht van deze beoordeling heeft de Raad het stabiliteitsprogramma 2019 onderzocht en is hij van mening⁹ dat Ierland naar verwachting aan het stabiliteits- en groeipact zal voldoen.

⁹ Op grond van artikel 5, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1466/97.

(26) In het licht van de diepgaande evaluatie door de Commissie en van deze beoordeling heeft de Raad het nationale hervormingsprogramma 2019 en het stabiliteitsprogramma 2019 onderzocht. Zijn aanbevelingen op grond van artikel 6 van Verordening (EU) nr. 1176/2011 zijn in de onderstaande aanbevelingen 1 en 3 weergegeven. Die aanbevelingen dragen ook bij tot de uitvoering van de aanbeveling voor 2019 voor de eurozone, met name de tweede aanbeveling voor de eurozone. Het in aanbeveling 1 bedoelde begrotingsbeleid draagt onder meer bij tot het aanpakken van onevenwichtigheden in verband met de hoge overheidsschuld,

BEVEELT AAN dat Ierland in 2019 en 2020 de volgende actie onderneemt:

1. In 2020 de middellangetermijndoelstelling voor de begroting halen. Eventuele meevallers gebruiken om de overheidsschuldquote sneller te verminderen. Belastinguitgaven in reikwijdte en aantal beperken en de belastinggrondslag verbreden. Elementen van het belastingstelsel blijven aanpakken die agressieve fiscale planning kunnen faciliteren, met bijzondere aandacht voor uitgaande betalingen. De verwachte stijging van de leeftijdsgerelateerde uitgaven aanpakken door het gezondheidszorgstelsel kosteneffectiever te maken en door de plannen voor de pensioenhervorming volledig ten uitvoer te leggen.
2. Zorgen voor gepersonaliseerde, actieve integratieondersteuning, en bijscholing stimuleren, met name voor kwetsbare groepen en mensen in huishoudens met een lage arbeidsintensiteit. De toegang tot betaalbare en hoogwaardige kinderopvang verbeteren.
3. Het economisch beleid inzake investeringen richten op decarbonisatie en de energietransitie, de reductie van broeikasgasemissies, duurzaam vervoer, waterdiensten, digitale infrastructuur, betaalbare woningen en sociale huisvesting, rekening houdend met regionale verschillen. Maatregelen uitvoeren, onder meer in het kader van de "Future Jobs"-strategie, om de economie te diversifiëren en de productiviteit van Ierse bedrijven – met name kleine en middelgrote ondernemingen – te verbeteren, door gebruik te maken van meer directe investeringsinstrumenten om onderzoek en innovatie te stimuleren en door de regels die het ondernemerschap belemmeren, te reduceren.

Gedaan te Brussel,

Voor de Raad

De voorzitter